অধ্যায় ৮ ঃ শংকৰোত্তৰ যুগৰ সাহিত্য — ১

অধ্যায় গাঁথনি

৮.১ উদ্দেশ্য
৮.২ পৰিচয়
৮.৩ শংকৰোত্তৰ যুগৰ সাহিত্য
৮.৩.১ চৰিত সাহিত্য
৮.৩.২ নাট্য সাহিত্য
৮.৩.৩ কাব্য সাহিত্য
৮.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
৮.৫ অধিক জানিবলৈ
৮.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
৮.৭ আৰ্হি প্ৰশ্ন

৮.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ কোনখিনিক শংকৰোত্তৰ যুগৰ সাহিত্য বুলি কোৱা হয় সেই সম্পর্কে অৱগত হ'ব
- এই যুগত আৱিৰ্ভাৱ হোৱা কবিসকলৰ লগতে তেওঁলোকৰ ৰচনাৰাজিৰ সৈতে পৰিচিত হৈ যথাযথ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব
- শংকৰোত্তৰ যুগৰ কাব্য, গীত আৰু নাটৰ পৰিচয় লাভ কৰিব।

৮.২ পৰিচয়

ইতিমধ্যে আপুনি উদ্ভৱকালৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰা শংকৰী যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য তথা লিপি আৰু শাসন সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিলে। শংকৰী যুগৰ ধর্মীয় বিষয়বস্তুক লৈ সাহিত্য ৰচনা কৰা ধাৰাটো পৰৱর্তী অষ্টাদশ শতিকামানলৈ অব্যাহত থাকে। সেই সময়ত উজনি অসমত আহোম ৰজাসকলৰ আৰু নামনি অসমত দৰঙী, কোচ ৰজাসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত সাহিত্য চর্চাৰ পৰিৱেশ এটা গঢ় লৈ উঠিছিল। শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ পাছত তেওঁলোকৰ অনুগামী শিষ্যসকলে গুৰু দুজনাৰ আৰ্হিত কাব্য, গীত, নাট আদি ৰচনা কৰাৰ কাম অব্যাহত ৰাখে। লগতে এই সময়ছোৱাত চৰিত সাহিত্য, বুৰঞ্জী সাহিত্য আৰু ব্যৱহাৰিক সাহিত্য নামৰ তিনিপ্রকাৰৰ সুকীয়া সাহিত্যও সৃষ্টি হয়। শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ পাছৰ সময়ছোৱাৰ ভিতৰত ৰচিত এই সাহিত্যখনিকে কোৱা হয় শংকৰোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য। এই অধ্যায়টিত শংকৰোত্তৰ যুগৰ

অসমীয়া সাহিত্যৰ কেইটামান দিশ আলোচনা কৰা হ'ব। আলোচনাৰ প্ৰসংগত শংকৰোত্তৰ যুগৰ পটভূমি সম্পৰ্কে চমুকৈ আলোচনা কৰি চৰিত সাহিত্য, নাট্য সাহিত্য আৰু কাব্য সাহিত্য সম্পৰ্কে বহলাই আলোচনা কৰা যাব।

৮.৩ শংকৰোত্তৰ যুগৰ সাহিত্য

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ আৰু তেওঁৰ অনুগামী প্ৰিয় শিষ্য মাধৱদেৱে ষোড়শ শতিকাত আৰম্ভ কৰা সাহিত্যৰ ধাৰাটো গুৰু দুজনাৰ তিৰোভাৱৰ পিছতো চলি থাকিল। গুৰু দুজনাৰ দেহাৱসানৰ পিছত তেৱাসৱৰ শিষ্য-প্ৰশিষ্যসকলে সাহিত্য ৰচনাৰ এই পৰম্পৰাটো আগু�ৱাই নিয়ে। বিশেষকৈ মাধৱদেৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা সত্ৰকেইখনে বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ পৰম্পৰাক আগবঢ়াই নিয়াত অগ্ৰণী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। এই সত্ৰসমূহৰ অধিকাৰ-মহন্তসকলে গুৰু দুজনাৰ পদাংক অনুসৰণ কৰি গীত-নাট-পদ আদি ৰচনা কৰিছিল। মন কৰিব যে মাধৱদেৱে গুৰু শংকৰদেৱৰ গুণানুকীৰ্তনেৰে 'চৰিত তোলা প্ৰথা' আৰম্ভ কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত মাধৱদেৱ আদি মহাপুৰুষসকলৰ মৃত্যুৰ পাছত তেওঁলোকৰ কৰ্ম আৰু গুণাৱলী কীৰ্তন কৰাটোও সত্ৰীয়া ভকতসকলৰ এটা প্ৰধান কৰ্তব্য হৈ পৰিছিল। এই জীৱন-কাহিনীসমূহ পোনতে লিপিবদ্ধ হোৱা নাছিল; নাইবা শিষ্যসকলেও লিপিবদ্ধ কৰাৰ কথা ভবা নাছিল। কিন্তু কিছুকাল যোৱাৰ পাছতহে কিছুমান শিষ্যই গুৰু-পৰম্পৰা বাগৰি অহা কাহিনীবোৰ লিপিবদ্ধ কৰিলে। এই লিপিবদ্ধ কৰা গ্ৰন্থসমূহেই হ'ল 'চৰিত পুথি'।

সমসাময়িক আহোম স্বৰ্গদেউসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত লিপিবদ্ধ হোৱা 'বুৰঞ্জী সাহিত্য'সমূহ হ'ল অসমীয়া সাহিত্যৰ আপুৰুগীয়া সম্পদ। ঠিক সেইদৰে এই সময়তে আহোম স্বৰ্গদেউসকলৰ লগতে নামনি অসমত দৰঙী, কোচ ৰজাসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত সাহিত্য চৰ্চাৰ পৰিবেশ এটা গঢ় লৈ উঠিছিল। তাৰ ফলত সৃষ্টি হ'ল 'ব্যৱহাৰিক সাহিত্য' নামৰ আন এক শ্ৰেণীৰ সাহিত্য। এই তিনি শ্ৰেণীৰ সাহিত্যৰ উপৰি কথ্য ভাষালৈ *ৰামায়ণ*খনো এই সময়তে অনুবাদ হয়। লগতে বিভিন্ন পু�ৰাণ, *ৰামায়ণ, মহাভাৰত*ৰ আধাৰত বিবিধ কাব্য ৰচিত হ'বলৈ ধৰে। এই সকলোখিনিক সামৰিয়েই শংকৰোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ ভাণ্ডাৰ সমৃদ্ধ।

৮.৩.১ চৰিত সাহিত্য

অসমীয়া সাহিত্যৰ আহোম যুগ বা শংকৰোত্তৰ যুগৰ দুটি বিশিষ্ট দান হ'ল বুৰঞ্জী আৰু চৰিত পুথিসমূহ। আহোম ৰজাঘৰত বুৰঞ্জী আৰু বৈষ্ণৱ সত্ৰবোৰত ৰচিত চৰিত পুথিসমূহে এফালে যেনেকৈ সেই সময়ৰ অসমীয়াৰ জাতীয় জীৱনৰ চিত্ৰ দাঙি ধৰাত সহায় কৰিছে, আনফালে তেনেকৈ অসমীয়া গদ্য সাহিত্যলৈও প্ৰভূত সমল আগবঢ়াইছে।

চৰিত পুথি হৈছে মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱ আৰু আন আন বৈষ্ণৱ ধৰ্ম

প্রচাৰকসকলৰ জীৱনীমূলক গ্ৰন্থস্বৰূপ। এই গ্ৰন্থসমূহৰ ৰচক হৈছে তেৱাসৱৰ শিষ্য-প্রশিষ্যসকল। শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদি মহাপুৰুষসকলৰ মৃত্যুৰ পাছত তেওঁলোকৰ কৰ্ম আৰু গুণাৱলী কীৰ্তন কৰাটো সত্রীয়া ভকতসকলৰ এটা প্রধান কৰ্তব্য হৈ পৰিছিল। এই ৰীতিটোক 'চৰিত তোলা প্রথা' বুলি জনা যায়। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে গুৰু শংকৰদেৱৰ গুণানুকীৰ্তনেৰে এই চৰিত তোলা প্রথাৰ আৰম্ভণি কৰে। এই জীৱন-কাহিনীসমূহ পোনতে লিপিবদ্ধ হোৱা নাছিল; নাইবা শিষ্যসকলেও লিপিবদ্ধ কৰাৰ কথা ভবা নাছিল। কিন্তু কিছুকাল যোৱাৰ পাছতহে কিছুমান শিষ্যই গুৰু-পৰম্পৰা বাগৰি অহা কাহিনীবোৰ লিপিবদ্ধ কৰিলে। এই লিপিবদ্ধ কৰা গ্ৰন্থসমূহেই হ'ল 'চৰিত পুথি'। চৰিত পুথিসমূহ হ'ল অসমীয়া বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ এটা প্রধান শাখা। এইবোৰৰ কেইখনমান গদ্যত আৰু সৰহভাগেই পদ্যত ৰচিত। সাধাৰণতে প্রথমে ৰচা চৰিত পুথিবোৰ ছন্দত আৰু পৰৱৰ্তীবোৰ গদ্যত ৰচিত। এতিয়ালৈকে পোহৰলৈ অহা পুথিৰ সংখ্যা ডেৰকুৰিখনমান হ'ব। ইয়াৰ ভিতৰত অকল শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ জীৱন চৰিতেই পাঁচ-ছয়খনমান।

পোন প্রথমে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ ভাগিনিয়েক ৰামচৰণ ঠাকুৰে *শংকৰ চৰিত* নামৰ চৰিত পুথি এখন প্রণয়ন কৰে বুলি কোনো কোনো পণ্ডিতে অভিমত দিয়ে। সেই হিচাপে পুথিখন খ্ৰীষ্টীয় ষোড়শ শতিকাৰ শেষ নাইবা সোতৰশ শতিকাৰ আদিভাগত ৰচিত বুলি অনুমান কৰা যায়। ৰামচৰণৰ পুতেক দৈত্যাৰি ঠাকুৰেও *শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱ চৰিত্র* নামৰ চৰিত পুথি এখন প্রণয়ন কৰে। ইয়াৰ উপৰি ভূষণদ্বিজৰ *শংকৰ চৰিত*, ৰমানন্দ দ্বিজৰ *গুৰুচৰিত*, কৃষ্ণ ভাৰতীৰ *সন্ত নিৰ্ণয়*, ৰামৰায় দ্বিজৰ *গুৰুলীলা*, ৰমানন্দৰ *বংশী গোপালদেৱৰ চৰিত*, ভৱানন্দ দ্বিজৰ *গোবিন্দ চৰিত*, ৰমাকান্তৰ *বনমালী দেৱৰ চৰিত*, বিদ্যানন্দ ওজাৰ *ঠাকুৰ চৰিত* আদি উল্লেখযোগ্য চৰিতপুথি। এই চৰিত পুথিসমূহ খ্ৰীষ্টীয় সোতৰশ শতিকাৰ মাজভাগলৈ ৰচিত।

তেনেদৰে, অষ্টাদশ শতিকাতো চৰিত সাহিত্যই বিশেষভাৱে বিকাশ লাভ কৰে। সপ্তদশ শতিকাৰ দৰে এইযুগতো সৰহভাগ চৰিত পুথি ছন্দত ৰচিত। কিন্তু গদ্যত ৰচা চৰিত পুথিকেইখনহে এইযুগৰ উল্লেখযোগ্য দান। সেই পুথিকেইখন অকল কলেৱৰতেই বৃহৎ নহয়, সেই যুগৰ গদ্য সাহিত্যৰ উৎকৃষ্ট নিদর্শন স্বৰূপেও তাৰ মূল্য অধিক। গদ্যত ৰচিত এনে দুখন উল্লেখযোগ্য চৰিত পুথি হ'ল— উপেন্দ্রচন্দ্র লেখাৰুদেৱৰ সম্পাদিত *কথা গুৰুচৰিত* আৰু লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাদেৱৰ *বাঁহী*ত প্রকাশিত আৰু বর্তমানে মহেশ্বৰ নেওগদেৱৰ সম্পাদিত *ৰৱদোৱা গুৰু চৰিত*। ইয়াৰ উপৰি বনমালীদেৱৰ সেৱক গোবিন্দদাসৰ *সপ্ত সম্প্রদায়* আৰু ভট্টদেৱৰ নামত প্রচলিত *সৎ সম্প্রদায় কথা* নামৰ গদ্যত ৰচিত চৰিত পুথি দুখনো এই শতিকাৰে ৰচনা। পদ্যত ৰচিত চৰিত পুথিসমূহৰ ভিতৰত নীলকণ্ঠ দাসৰ *দামোদৰ চৰিত*, কৃষ্ণ মিশ্রৰ *দামোদৰ চৰিত*, জয়নাৰায়ণৰ *লক্ষ্মীপতি চৰিত* আৰু *ৰামগোপাল চৰিত*, পূর্ণনন্দৰ *গোপালদেৱৰ চৰিত*, দ্বিজভবানন্দ মিশ্রৰ *গোবিন্দ চৰিত*, ৰামনাথ মহন্তৰ *সন্ত-মুক্তাৱলী*, বিভূনাথৰ *এটকা মহন্তৰ ৰুনা*

আদি উল্লেখযোগ্য।

মন কৰিবলগীয়া যে চৰিতপুথিসমূহত মহাপুৰুষসকলৰ জীৱনৰ কার্যাৱলী নাইবা দেশৰ বিভিন্ন অৱস্থাৰ কথা বর্ণিত হৈছে যদিও সম্পূর্ণ বাস্তৱতাৰ ভেটিত প্রতিষ্ঠিত বুলি ক'ব নোৱাৰি। চৰিত পুথিৰ ৰচকসকলে শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদি মহাপুৰুষক ঈশ্বৰৰ অৱতাৰ বুলি ধৰি লৈছিল। সেয়ে তেওঁলোকৰ কার্যকলাপত ঐশ্বৰিক শক্তি, অলৌকিক মহিমা নিহিত হৈ থকা বুলি বর্ণনা কৰিছে। আনকি শংকৰদেৱৰ জন্ম-বৃত্তান্তত ভাগৱতত বর্ণিত শ্রীকৃষ্ণৰ অলৌকিক মহিমাৰ কথাকে আৰোপ কৰা হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে — ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ *শংকৰ চৰিতত* উল্লেখ আছে —

দিব্য চতুর্ভুজ ৰূপ তেখনে ধৰিল।।
শংখ চক্র গদা পদ্ম আছে তাৰ হাতে।
চাৰিও বাহুৱে তাৰ শৃংগ কাণে ধৰি।।...

চৰিত পুথিত সন্তসকলৰ গোটেই জীৱনৰ কার্যাৱলীৰ উপৰি তেওঁলোকৰ পুৱাৰপৰা গধূলিলৈকে দৈনিক জীৱনৰ কার্যৰ তালিকাও পোৱা যায়। সেই হিচাপে ই একপ্রকাৰ দিনলিপিৰেই কাম কৰিছে আৰু পৰোক্ষভাৱে শিষ্যসকলক সেইদৰে চলিবলৈ উদগনি দিছে। তদুপৰি, ধর্মপ্রচাৰৰ ক্ষেত্রত মহাপুৰুষ আৰু সন্ত-মহন্তসকলৰ মাজত কেনেদৰে মিলন ঘটিছিল তাৰো মনো�ৰম বর্ণনা চৰিত পুথিত পোৱা যায়। সন্ত-মহন্তসকলৰ মিলন, ধর্ম সম্পর্কীয় বাদ-বিসম্বাদ নাইবা ভ্রমণ-প্রসংগত দুই-এটি আমোদজনক আখ্যানো ইয়াত পোৱা যায়। এই আখ্যানবোৰে এহাতে যেনেকৈ বর্ণনাৰ গতানুগতিকতা ভাঙি সজীৱতা প্রদান কৰিছে, আনহাতে তেনেকৈ চৰিত পুথিবোৰ বেছি আকর্ষণীয়ও কৰি তুলিছে। তেনেদৰে, ধর্ম-প্রচাৰৰ কাৰণে মহাপুৰুষসকলে দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত সত্র, নামঘৰ আদি স্থাপন কৰাৰ বর্ণনাও এই চৰিত পুথিবোৰত পোৱা যায়। ভক্তি ভাবত ৰচিত হ'লেও চৰিত পুথিসমূহতো বুৰঞ্জীৰ দৰেই সমসাময়িক সমাজৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অর্থনৈতিক, ধার্মিক, সাংস্কৃতিক আদি বিভিন্ন অৱস্থাৰ চিত্র পোৱা যায়। সেই ফালৰ পৰা চৰিত পুথিক অসম বুৰঞ্জীৰ পৰিপূৰক নাইবা ভক্তিৰ ৰহনসনা জীৱনী বুলিও আখ্যা দিব পাৰি।

এইবোৰৰ উপৰি সাহিত্যিক গুণৰাজিৰ ফালৰ পৰাও চৰিত পুথিসমূহৰ মূল্য অপৰিসীম। পদ্যত ৰচিত চৰিত পুথিসমূহৰ বিভিন্ন ঠাইত পদ, দুলড়ী, ছবি, লেচাৰী, ঝুনা, ঝুমুৰী আদি বিভিন্ন ছন্দৰ প্রয়োগ ঘটিছে। তেনেদৰে, গদ্য-সাহিত্যৰ ফালৰপৰাও *কথা-গুৰুচৰিত, ৰৰদোৱা-চৰিত* আদিৰ মূল্য অধিক। এইবোৰ মধ্যযুগৰ অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ উৎকৃষ্টতম নিদর্শন। এই গদ্য সত্রীয়া ভকতসকলৰ কথিত ভাষাক ভেটি কৰি ৰচিত। ইয়াৰ উপৰি উপমা, ৰূপক, ফকৰা-যোজনা, খণ্ডবাক্য, দৃষ্টান্ত, পদ-পুথিৰ উদ্ধৃতি আদিৰ ব্যৱহাৰে পুথিকেইখন বেছি ৰসাল কৰি তুলিছে। চুটি চুটি বাক্য আৰু প্রত্যক্ষ উক্তিৰ ব্যৱহাৰে নাটকীয় গুণ বঢ়াইছে। সহজ-সৰল আৰু পোনপটীয়া ভাষাৰ প্রয়োগ,

প্ৰাচীন অসমীয়া গদ্যৰ ঠাঁচ, প্ৰচলিত কথ্যৰীতিৰ প্ৰয়োগ, ভাষাৰ কোমলতা, যুৰীয়া আৰু অনুৰূপ শব্দৰ সুন্দৰ প্ৰয়োগ আদিয়ে চৰিত পুথিসমূহক এক বিশিষ্ট মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে। 'কটাৰ পো কটাহঁত, মূৰ তুলি ফুৰিছে, পাৰো কি চাৰো।"— আদিৰ দৰে খণ্ডবাক্য; "আগে উপজিল চোট ভাই পাচে উপজিল কাকা, কেৰ্ মেৰ্ কৈ মাক উপজিল, তেহে উপজিল বাবা।" — আদিৰ দৰে ফকৰাৰ প্ৰয়োগে ইয়াত সোণত সুৱগা চৰাইছে।

এইদৰে চৰিত পুথিসমূহে বৈষ্ণৱ মহাপুৰুষসকলৰ জীৱন-কাহিনী বিস্তৃতভাৱে জানিবলৈ সুবিধা দিয়াৰ লগতে পৰৱৰ্তী কালৰ জীৱনী লিখিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছে। সেয়েহে, অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত চৰিত পুথিসমূহৰ স্থান আৰু মূল্য অপৰিসীম।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ নিৰ্ণয় কৰক —

(ক) চৰিত পুথিসমূহ আৰু বুৰঞ্জী সাহিত্য শংকৰোত্তৰ যুগত সৃষ্টি হৈছিল।

(খ) চৰিত পুথিসমূহ কেৱল মাধৱদেৱৰ জীৱনীমূলক গ্ৰন্থ।

(গ) প্ৰথম চৰিত পুথিখন হ'ল ৰামচৰণ ঠাকুৰ প্ৰণীত *শংকৰ চৰিত*।

(ঘ) *বংশী গোপালদেৱৰ চৰিত* প্ৰণয়ন কৰিছিল ৰমাকান্তই।

(ঙ) চৰিত পুথিসমূহত বহু অলৌকিক কথা-কাণ্ড লিপিবদ্ধ আছে।

(চ) চৰিত পুথিসমূহৰ গদ্য সত্ৰৰ ভকতসকলৰ কথিত গদ্যৰ ভেটিত আধাৰিত।

.....

৮.৩.২ নাট্য সাহিত্য

শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাট বুলিলে সাধাৰণতে শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ পাছৰ যুগত তেওঁলোকৰ নাট ৰচনাৰ আৰ্হিকে সাৰোগত কৰি ৰচনা কৰা নাটসমূহকে বুজায়। এই নাটসমূহৰ ৰচনাকালৰ কথা বিচাৰি গ'লে ক'ব লাগিব যে মাধৱদেৱৰ মৃত্যুৰ পাছৰ পৰা, অৰ্থাৎ সপ্তদশ-অষ্টাদশ আৰু ঊনবিংশ শতিকা— এই তিনিশ বছৰ কালত অসমৰ বিভিন্ন স্থানত শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ আৰ্হিকে লৈ যিবোৰ নাট ৰচিত আৰু অভিনীত হৈছিল, সেইবোৰেই শংকৰোত্তৰ কালৰ নাট। এই সময়ছোৱাত অসমৰ বিভিন্ন স্থানত অসংখ্য সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হয় আৰু গাঁওসমূহতো অসংখ্য নামঘৰ স্থাপন হয়। এই সত্ৰ আৰু নামঘৰসমূহ নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ, প্ৰসাৰ আৰু বিকাশৰ কেন্দ্ৰ হৈ পৰিল। আনহাতে, জনসাধাৰণক সেই ধৰ্মৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত কৰিবলৈ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰকসকলে নাটৰ ৰচনা আৰু অভিনয়ক প্ৰধান উপায় স্বৰূপে গ্ৰহণ কৰিছিল। এইদৰে শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাটসমূহ ৰচিত হৈছিল। আকৌ, সন্ত-মহন্তসকলৰ তিথি-মহোৎসৱ, জন্মাষ্টমী, দৌলযাত্ৰা আদি নানান ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানতো অভিনয় কৰিবলৈ নাট ৰচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰে। তেনেদৰে কোনো

সত্রাধিকাৰে আনুষ্ঠানিকভাৱে সত্রাধিকাৰ বাব পোৱাৰ লগে লগেও একোখন নাট ৰচনা আৰু সেই নাটৰ অভিনয় কৰি নিজৰ নাট্যাভিনয়ৰ পৰিচয় দিব লগাত পৰিছিল। এনেবোৰ কাৰণতে, শংকৰোত্তৰ যুগত যথেষ্ট পৰিমাণে নতুন নাটৰ ৰচনা হ'বলৈ ধৰে। শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাটসমূহৰ গুণগত দিশত যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন ঘটে। নাট্যকাৰসকলৰ প্রতিভাৰ অভাৱৰ কাৰণেই হওক বা অন্য কাৰণতেই হওক এই পৰিৱৰ্তন চকুত পৰা বিধৰ। নাটৰ বিষয়বস্তুৰ আধাৰ গ্রন্থ সলনি হোৱাৰ লগতে কলা-কৌশলগত দিশতো পূর্বৰ নানা বৈশিষ্ট্য পৰিহাৰ কৰা হ'ল। শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাটসমূহত পৰিলক্ষিত হোৱা প্রধান বৈশিষ্ট্যবোৰ এনেধৰণৰ —

- নাটৰ বিষয়বস্তু চয়নৰ ক্ষেত্রত *ভাগৱতৰ* কাহিনীৰ উপৰি *ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ* কাহিনীৰ লগতে বধকাব্যৰ কাহিনীসমূহেও এই যুগৰ নাট্যকাৰসকলক বিশেষভাৱে আকর্ষিত কৰে।
- কলা-কৌশলৰ ক্ষেত্রতো— নান্দী শ্লোক, মুক্তিমংগল ভটিমা আৰু অন্যান্য সংস্কৃত শ্লোকৰ প্রাধান্য হ্রাস পায়। অৱশ্যে, ইয়াৰ মূলতেই শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাট্যকাৰসকলৰ কাব্য প্রতিভাৰ অভাৱ।
- ভাব আৰু আদর্শৰ ক্ষেত্রতো শংকৰোত্তৰ নাটকবোৰত ধর্মীয় ভাবৰ প্রভাৱ হ্রাস পায়, দর্শক বা জনসাধাৰণৰ সস্তীয়া মনোৰঞ্জনৰ প্রতিহে অধিক গুৰুত্ব দিয়াৰ বাবে সাধাৰণ আমোদজনক কাহিনীয়ে প্রাধান্য লাভ কৰিবলৈ ধৰে, লগতে 'বহুৱা' আদি চৰিত্রৰ সৃষ্টি কৰি লৌকিক ৰস পৰিবেশনৰ চেষ্টা চলে।
- প্রাক্-শংকৰী আৰু শংকৰী যুগৰ কবিসকলৰ পদ ৰচনাৰ স্পষ্ট প্রভাৱ তথা বহু ক্ষেত্রত তেওঁলোকৰ বিভিন্ন পদ পোনে পোনে নাটসমূহত ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায়।
- চৰিত্র -চিত্রণৰ ক্ষেত্রতো শংকৰোত্তৰ নাটবোৰত মৌলিকতাহীনতাই দেখা দিয়ে। এনে নাটকসমূহত ব্রজাৱলী ভাষাৰ প্রভাৱ হ্রাস পোৱাটো পৰিলক্ষিত হয়। বহুসময়ত এইবোৰত পুৰণি অসমীয়া ভাষাৰ প্রয়োগ হোৱা দেখা যায়। আনহাতে, নাটকৰ গীতসমূহো ব্রজাৱলীৰ পৰিৱর্তে অসমীয়া ভাষাত ৰচনা কৰা হৈছে। কেতিয়াবা আকৌ নাটকৰ মাজৰ এনে গীতত শংকৰদেৱ বা মাধৱদেৱৰ গীত একেটিকে থাপি দিয়া হৈছে।
- শংকৰোত্তৰ নাটবোৰত বিলাপ-বিননি আদিবো মাত্রা বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰে। ইত্যাদি।

মাধৱদেৱে প্রতিষ্ঠা কৰি যোৱা বাৰজন ধর্মাচার্যৰ ভিতৰত গোপালদেৱ বা ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা অন্যতম। এওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত *জন্মযাত্রা, নন্দোৎসৱ* আৰু *উদ্ধৱযান*— এই তিনিখন শংকৰোত্তৰ যুগৰ উল্লেখযোগ্য নাট। *জন্মযাত্রা* আৰু *নন্দোৎসৱক* দুখন সুকীয়া নাটৰূপে গণ্য নকৰি একেখন নাটৰে দুটা খণ্ড বুলিও ধৰিব পাৰি। নাট দুখনৰ ৰচনাত নাট্যকাৰ শংকৰদেৱৰ *দশম*ৰদ্বাৰা প্রভূতভাৱে প্রভাৱান্বিত

হৈছে। ইয়াত নান্দী শ্লোক আৰু ভটিমা পৰিহৃত হৈছে। সেইদৰে, *উদ্ধৱযান* নাটখনিতো শংকৰদেৱৰ *গোপীউদ্ধৱ সংবাদ*ৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়।

সেইদৰে, মাধৱদেৱৰ ভাগিন ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ দ্বাৰা ৰচিত *কংসবধ* শংকৰোত্তৰ যুগৰ এখন উল্লেখযোগ্য নাট। ইয়াত নাট্যকাৰে অংকীয়া নাটৰ প্ৰায় আটাইবোৰ লক্ষণেই নিখুঁতভাৱে অনুকৰণ কৰিছে। এওঁৰেই পুত্ৰ দৈত্যাৰি ঠাকুৰ ৰচিত *নৃসিংহ যাত্ৰা* আৰু *স্যমন্তক হৰণ* নাটত নান্দী শ্লোক সন্নিবিষ্ট হৈছে। কাহিনীভাগ ভাগৱতৰ পৰা অনা হ'লেও কীৰ্ত্তনৰ 'প্ৰহ্লাদ চৰিত' আৰু 'স্যমন্তক হৰণ' পদৰ প্ৰভাৱ ইয়াত লক্ষ্য কৰা যায়। দৈত্যাৰি ঠাকুৰৰ সমসাময়িক দ্বিজ ভূষণৰ *অজামিল উপাখ্যান* এখনি উল্লেখযোগ্য শংকৰোত্তৰ নাট। এই নাটখনৰ অন্যান্য গীতবোৰৰ লগতে আৰম্ভণিৰ ভটিমাটোও অসমীয়াত ৰচনা কৰা হৈছে আৰু মুক্তিমংগল ভটিমা পৰিহাৰ কৰা হৈছে।

শ্ৰীৰাম আতাৰ *সুভদ্ৰ হৰণ* এখনি উল্লেখযোগ্য শংকৰোত্তৰ নাট। এই নাটখনি মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ *ৰুক্মিণী-হৰণ* নাটৰ আদৰ্শত ৰচনা কৰা। ইয়াত নান্দী শ্লোক, প্ৰাৰম্ভিক ভটিমা আৰু অন্যান্য সংস্কৃত শ্লোক আদিৰ প্ৰয়োগ আছে। সেইদৰে লক্ষ্মীনাথ দাসৰ *কুমৰ হৰণ* এখনি উল্লেখযোগ্য নাট। শংকৰোত্তৰ যুগৰ এই নাটখনিৰ ৰচনা আৰু ভাওনা অনুষ্ঠিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ অৱদান আছিল বুলি নাটৰ শেষত থকা ভটিমাটিত পোৱা যায়।

চন্দ্ৰকান্ত ৰাজা নৃপতি প্ৰধান।
কৰাৱত শুহি নাট নিৰমান।।

এই নাটখনিৰ গঠনৰীতিত দুই-এটা নতুন বৈশিষ্ট্যই প্ৰকাশ লাভ কৰিছে যদিও শংকৰদেৱৰ অংকীয়া নাটৰ আৰ্হিও ইয়াত ভালেখিনি সংৰক্ষিত হৈছে।

এইবোৰৰ উপৰি যদুমণিদেৱৰ *ফল্গুযাত্ৰা*; দীন গোপালদেৱৰ *সীতাহৰণ*; কৃষ্ণদাসৰ *ৱভ্ৰুবাহন*; পূৰ্ণকান্ত মহন্তৰ *লংকাদহন, হৰিশ্চন্দ্ৰ উপাখ্যান, সিন্ধুযাত্ৰা* আদিও কেইখনমান শংকৰোত্তৰ যুগৰ উল্লেখযোগ্য নাট।

মন কৰিবলগীয়া কথাটো হ'ল এয়ে যে শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱে যি অংকীয়া নাট বা ঝুমুৰা ৰচনা কৰি থৈ গৈছে, সেইবোৰতকৈ শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাটখিনিৰ মান তুলনামূলকভাৱে নিম্ন। অৱশ্যে, ইয়াৰ কেতবোৰ কাৰণো নথকা নহয়। এই কাৰণবোৰৰ ভিতৰত প্ৰথমে ক'ব লাগিব অপৈণত নাট্যকাৰ কিছুমানে কেৱল সত্ৰৰ অধিকাৰ হোৱা বাবেই বা কোনোবা মহাপুৰুষৰ তিথি উপলক্ষে নাট মেলাৰ উদ্দেশ্যে নিজাকৈ নাট ৰচনা কৰিব লগাত পৰিছিল। য'ত তেওঁলোকৰ প্ৰতিভাৰ কোনো দৃষ্টান্ত পৰিদৃষ্ট হোৱা নাছিল। তদুপৰি সংস্কৃত শ্লোকৰ গতানুগতিকতা; অৰ্থাৎ প্ৰৱেশৰ শ্লোকবোৰ প্ৰায় একেধৰণৰ হৈ পৰিছিল। মহাপুৰুষ দুজনাৰ নাটত শ্লোক থকা কাৰণেই জনাই-নজনাই শ্লোক সংযোগৰ ব্যৰ্থ প্ৰয়াস কৰা হৈছিল। অৱশ্যে, ইয়াৰ মাজতো কিছু নাট ব্যতিক্ৰমো নোহোৱা নহয়। সেয়া হ'লেও, শংকৰোত্তৰ যুগত যথেষ্ট সংখ্যক নাট ৰচিত হৈছে আৰু

এই নাটসমূহে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এক সুকীয়া আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ২ ঃ খালি ঠাই পূৰণ কৰক—

(ক) শংকৰোত্তৰ কালত ৰচিত নাটসমূহত অংকীয়া নাটৰ গুণগত মান ৰক্ষিত .....।

(খ) শংকৰোত্তৰ কালৰ নাটসমূহত নান্দী শ্লোক, মুক্তিমংগল ভটিমা, সংস্কৃত শ্লোক তথা ..... ভাষাৰ প্রয়োগ হ্রাস পায়।

(গ) শংকৰোত্তৰ নাটসমূহৰ ভিতৰত ..... নাটখনত শংকৰদেৱৰ নাটৰ আটাইবোৰ লক্ষণেই নিখুঁতভাৱে পোৱা যায়।

(ঘ) *নৃসিংহ যাত্রা* আৰু *স্যমন্তক হৰণ* নাট দুখনিৰ ৰচয়িতা হ'ল .....।

প্রশ্ন নং ৩ ঃ শংকৰোত্তৰ নাটৰ কেইটিমান উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰক। (৬০ টা শব্দৰ ভিতৰত।)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

৮.৩.৩ কাব্য সাহিত্য

শংকৰোত্তৰ যুগৰ কবিসকলে *মহাভাৰত, ৰামায়ণ, ভাগৱত* আৰু অন্যান্য পুৰাণৰ আংশিক অনুবাদৰ লগতে তাৰ আধাৰত নানান কাব্য ৰচনা কৰে। পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ লগতে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যতো *মহাভাৰত, ৰামায়ণ* আৰু *ভাগৱত পুৰাণ* — এই তিনিখন মহাগ্রন্থৰ প্রভাৱ অপৰিসীম। এইবোৰৰ কাহিনী অসমীয়া কবিৰ ইমান আদৰৰ যে বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কবিয়ে সেই কাব্যকেইখনৰ আখ্যানসমূহৰ আধাৰত ভিন্ ভিন্ কাব্য, নাট আদি ৰচনা কৰিছে।

মহাভাৰতৰ আধাৰত শংকৰোত্তৰ যুগৰ অনেক কবিয়ে বহুতো কাব্য ৰচনা কৰিছে। মহাভাৰতৰ কথাবস্তুক লৈ ৰচনা কৰা কাহিনী কাব্যবোৰৰ ভিতৰত ১৮ শ শতিকাৰ সাগৰখৰি দৈৱজ্ঞই ৰাম সৰস্বতীৰ বধকাব্যৰ আদর্শত ৰচনা কৰা *কুৰ্মাৱলী যুদ্ধ* এখন উল্লেখযোগ্য কাব্য। সেইদৰে বিদ্যাপঞ্চাননে ভীষ্মপর্বৰ পৰা কাহিনী লৈ *অম্বা-চৰিত*

লিখে। শিষ্ট ভট্টাচার্যই *মহাভাৰতৰ* সভাপর্বৰ কাহিনী লৈ *শিশুপাল-বধ* নামেৰে এখন কাব্য ৰচনা কৰে। এই কাব্য মতে যুধিষ্ঠিৰে ৰাজসূয়-যজ্ঞত কৃষ্ণক প্রথমে মান জনোৱাত শিশুপালে ঈর্ষাপৰায়ণ হৈ কৃষ্ণক নানা প্রকাৰে নিন্দা কৰে। তেতিয়া কৃষ্ণই সুদর্শন চক্রেৰে শিশুপালক বধ কৰে। মূল বিৱৰণ *মহাভাৰতৰ* হ'লেও কবিয়ে গাঁৱলীয়া পটভূমিত থাপি কাব্যখনি হাস্যোদ্দীপক আৰু আকর্ষণীয় কৰি তুলিছে। একেদৰে, বিষ্ণুৰাম দ্বিজৰ *দাতাকর্ণ,* শ্রীনাথ দ্বিজৰ *দ্রৌপদী স্বয়ম্বৰ,* শুভনাথ দ্বিজৰ *ধর্ম-সংবাদ,* নাৰায়ণ দাসৰ *অর্জুন-সংবাদ* আৰু আহোম ৰাজসভাৰ কবি কবিৰাজ চক্রৱর্তীৰ *শকুন্তলা কাব্য* আদি *মহাভাৰতৰ* আধাৰত শংকৰোত্তৰ যুগত ৰচিত বিশিষ্ট কাব্য।

মহাভাৰতৰ দৰে ৰামায়ণৰ প্রভাৱো সাহিত্যত কম নহয়। প্রাক্-শংকৰী যুগৰ পৰা আধুনিক যুগলৈকে *ৰামায়ণৰ* প্রভাৱযুক্ত অনেক সাহিত্য ৰচিত হৈছে। শংকৰোত্তৰ যুগৰ ৰামায়ণী কবিসকলৰ ভিতৰত আহোম ৰজাসভাৰ কবি ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান প্রথম শাৰীত। এওঁ অষ্টাদশ শতিকাৰ প্রথমার্ধৰ কবি। সংস্কৃতজ্ঞ পণ্ডিত ৰঘুনাথ মহন্তৰ ভণিতাযুক্ত *ৰামায়ণৰ* কথাবস্তুৰে *শত্রুঞ্জয়* আৰু *কথা ৰামায়ণ* নামৰ দুখন কাব্য পোৱা যায়। ইয়াৰে *শত্রুঞ্জয়* কাব্যত বানৰ ৰাজ বালীৰ দিগ্বিজয়ৰ কাহিনী বর্ণনা কৰা হৈছে। ৰঘুনাথ মহন্তৰ আগতে কোনো ভাৰতীয় সাহিত্যত গদ্যত *ৰামায়ণ* ৰচনা হোৱা বুলি শুনা নাযায়। ৰঘুনাথ মহন্তৰ *কথা-ৰামায়ণৰ* আধাৰ গ্রন্থ মাধৱ কন্দলীৰ *ৰামায়ণ*। ৰচনাৰ সময় শক ১৭০৩ (ইং ১৭৮১)। এইখন গ্রন্থ ৰঘুনাথ মহন্তৰ শেষ বয়সৰ ৰচনা। সাহিত্য আলোচকসকলে এইখনকে তেওঁৰ শ্রেষ্ঠ কৃতিৰূপে আখ্যা দিয়ে। অৱশ্যে এই *ৰামায়ণখনো* অসম্পূর্ণ, কেৱল প্রথম চাৰিটা কাণ্ডহে আছে। সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাৰ দৃষ্টিত অসম্পূর্ণ হ'লেও বর্ণনাৰ সংযম আৰু গাম্ভীর্যই, ভক্তিভাবৰ গাঢ়তাই আৰু সৰস গদ্যভঙ্গীয়ে ৰঘুনাথ মহন্তৰ *কথা-ৰামায়ণক* অসমীয়া সাহিত্যত এক বিশেষ স্থান প্রদান কৰিছে। মন কৰিবলগীয়া যে মাধৱ কন্দলীৰ *ৰামায়ণৰ* আধাৰত ৰচনা কৰা এই *কথা-ৰামায়ণত* ৰঘুনাথ মহন্তই বহুত অংশত মাধৱ কন্দলীৰ বর্ণনাকে গদ্য ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। তেওঁৰ এই ৰচনা মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ *ৰাম-বিজয়* নাটৰ অংশবিশেষৰ দ্বাৰাও প্রভাৱিত। *কথা-ৰামায়ণৰ* প্রথম তিনিটা কাণ্ডৰ ভাষাত ব্রজাৱলী শব্দৰূপ আৰু ক্রিয়াৰূপৰ বহুল প্রয়োগ ঘটিছে। গদ্যৰ ঠাঁচ ভট্টদেৱৰ গদ্য ঠাঁচৰ অনুৰূপ, কিন্তু ভট্টদেৱতকৈ কিছু সৰল।

সেইদৰে, গংগাৰাম দাসে উত্তৰাকাণ্ডৰ অন্তর্গত *সীতাৰ বনবাস* নামৰ এখন কাব্য ৰচনা কৰে। কাব্যখনত ৰামৰদ্বাৰা সীতাৰ বনবাস, বাল্মীকিৰ আশ্রমত লৱ-কুশৰ জন্ম, অশ্বমেধ যজ্ঞৰ কালত লৱ-কুশৰ হাতৰ ৰাম-লক্ষ্মণৰ পৰাজয়ৰ বর্ণনা আছে। ই এখন জনপ্রিয় কাব্য। এওঁৰ নামত *সীতাৰ পাতাল প্রৱেশ* বা *পাতালী-কাণ্ড* নামৰ আন এখন কাব্যও পোৱা যায়। ইয়াৰ উপৰি শংকৰী যুগৰ পৰৱর্তী কোনোবা এজন ৰাম সৰস্বতীৰ ভণিতাযুক্ত *লক্ষ্মণৰ শক্তিশেল,* ধনঞ্জয় কবিৰ *গণক চৰিত্র* বা *মন্দোদৰীৰ*

মণিহৰণ, ভৱদেৱ বিপ্রৰ *নাগাক্ষযুদ্ধ* আদি *ৰামায়ণ*ৰ কাহিনী আৰু চৰিত্রকলৈ ৰচিত কেইখনমান উল্লেখযোগ্য কাব্য।

জানি থোৱা ভাল

খ্রীষ্টীয় অষ্টাদশ শতিকাৰ আদিভাগত জন্ম লাভ কৰা ৰঘুনাথ মহন্তৰ দ্বাৰা ৰচিত শ্রেষ্ঠ গ্রন্থখনি হৈছে *কথা-ৰামায়ণ*। গদ্যত ৰচনা কৰা ৰামায়ণ হিচাপে সমগ্র উত্তৰ ভাৰতীয় সাহিত্যতে ৰঘুনাথ মহন্তৰ *কথা-ৰামায়ণ*ৰ স্থান লেখত ল'বলগীয়া।

মন কৰিবলগীয়া যে শংকৰদেৱৰ সময়ৰেপৰা সুদীর্ঘকাল পুৰণি অসমীয়া কবিসকলে *ভাগৱত পুৰাণ*ৰ মাজতে অধিক বিচৰণ কৰা দেখা যায়। কিন্তু শংকৰোত্তৰ যুগত অর্থাৎ অষ্টাদশ-ঊনবিংশ শতিকাত কবিসকলে *ব্রহ্মবৈৱর্ত পুৰাণ, ধর্ম পুৰাণ, নাৰদীয় পুৰাণ, পদ্ম পুৰাণ, কল্কি পুৰাণ* আদি বিভিন্ন পুৰাণৰ পৰাও পদ কৰিবলৈ লয়। এই সময়ছোৱাত এই পুৰাণসমূহৰ পদৰ ভাঙনিহে বেছিকৈ হ'বলৈ ধৰে; কিন্তু ইয়াৰ আধাৰত ৰচিত কাব্যৰ সংখ্যা অতি কম। আহোম ৰাজসভাৰ শ্রেষ্ঠ কবি কবিৰাজ চক্রৱর্তীয়ে *ব্রহ্মবৈৱর্ত পুৰাণ*ৰ বিষয়বস্তুৰ পৰা *শংখচূড় বধ* নামৰ এখন কাব্য ৰচনা কৰে। ইয়াত দানৱৰাজ শংখচূড়ৰ লগত সতী তুলসীৰ প্রণয় কাহিনী, বিবাহ, শংখচূড়ৰ মৃত্যু আৰু বৈকুণ্ঠত তুলসীৰ কৃষ্ণক স্বামী হিচাপে লাভ কৰাৰ বিৱৰণ আছে। তেনেদৰে, দ্বিজবৰ বা দীন দ্বিজৰ দ্বাৰা ৰচিত এখনি মনোৰম কাব্য হ'ল *পদ্মপুৰাণ*ৰ কাহিনীৰ অন্তর্গত *মাধৱ সুলোচনা*। এই কাব্যখনত ত্রিবিক্রম ৰজাৰ পুতেক মাধৱ আৰু সুলোচনা নামৰ এগৰাকী কন্যাৰ প্রণয় কাহিনী আছে। দ্বিজ বিশ্বেশ্বৰে স্কন্ধ *পুৰাণ*ৰপৰা কাহিনী লৈ *শ্রীশ্রী সত্য-নাৰায়ণদেৱৰ পাঁচালি* লিখে।

তদুপৰি, শংকৰোত্তৰ যুগত অন্যান্য কাব্য কিছুমানো ৰচিত হয়; যিবোৰ বিভিন্ন বিষয়ক ভিত্তি কৰি ৰচিত। ৰজা শিৱসিংহ আৰু ৰাণী ফুলেশ্বৰীৰ পৃষ্ঠপোষকতাত অনন্ত আচার্যই *আনন্দ লহৰী* নামে এখন উল্লেখযোগ্য গ্রন্থ ৰচনা কৰে। ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ দিনত ৰুচিনাথ কন্দলীয়ে *মার্কণ্ডেয় চণ্ডী* ৰচনা কৰে। ৰমানন্দ দ্বিজৰ *মহামোহ কাব্য* সংস্কৃত *প্রবোধচন্দ্রোদয়*ৰ ভেটিত ৰচিত এখনি কাব্য। সেইদৰে, ৰামমিশ্রৰ *পুতলা চৰিত্র* আৰু *বৃন্দাবন চৰিত্র* এই সময়ৰে দুখনি উল্লেখযোগ্য পুথি। তেনেদৰে ৰামচন্দ্র বৰপাত্রৰ *যোগিনী-তন্ত্র* পুথিত হাজোৰ হয়গ্রীৱ-মাধৱ তীর্থক্ষেত্রৰ সুন্দৰ বিৱৰণ পোৱা যায়।

শংকৰোত্তৰ যুগত বিভিন্ন উৎসক কেন্দ্র কৰি অনেক কাব্য ৰচিত হৈছে আৰু এই কাব্যসমূহে অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ তলৰ কোনখন পুথি ৰঘুনাথ মহন্তই ৰচনা কৰা নাই—

(ক) কথা ৰামায়ণ *(খ) শত্রুঞ্জয়*

(গ) অদ্ভুত ৰামায়ণ *(ঘ) সীতাৰ বনবাস*

.....

প্ৰশ্ন নং ৫ ঃ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ নিৰ্ণয় কৰক—

(ক) সাগৰখৰি দৈৱজ্ঞই ৰচনা কৰা কাব্যখনৰ নাম *কুৰ্মাৱলী যুদ্ধ*।

(খ) *শকুন্তলা কাব্য* কবিৰাজ চক্রৱৰ্তীয়ে ৰচনা কৰিছিল।

(গ) ৰঘুনাথ মহন্তই ৰচনা কৰা উল্লেখযোগ্য পুথিখন হ'ল *কথা ৰামায়ণ*।

(ঘ) অনন্ত আচাৰ্যই বৰৰাণী ফুলেশ্বৰী কুঁৱৰী আৰু স্বৰ্গদেও শিৱসিংহৰ পৃষ্ঠপোষকতা লাভ কৰিছিল।

.....

৮.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- অসমীয়া সাহিত্যৰ শংকৰী যুগৰ পাছৰ যুগটোকেই কোৱা হয় শংকৰোত্তৰ যুগ। এই যুগত শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ ৰচনাৰ আদৰ্শতে তেওঁলোকৰ শিষ্যসকলে কাব্য, গীত, নাট আদি ৰচনা কৰে। এই সময়ছোৱাতে সাহিত্য ৰচনাত গদ্যৰ বহুল প্ৰয়োগ হৈছিল।
- কাব্যৰ ক্ষেত্রত *মহাভাৰত, ৰামায়ণ* আৰু পু�ৰাণসমূহৰ কাহিনীৰ আলমত বিভিন্ন কবিয়ে কাব্য ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰি তোলে।
- নাটকৰ ক্ষেত্রতো অংকীয়া নাটৰ আৰ্হিত লিখা নাটৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পায় যদিও গুণগত মান ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে। কাহিনী, কলা-কৌশল সকলো ক্ষেত্রত শংকৰ- মাধৱদেৱক কেৱল অনুসৰণহে কৰিলে। ফলত কোনো নতুনত্ব বা প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ এই যুগত ৰচিত নাটসমূহে দিব পৰা নাই।

৮.৫ অধিক জানিবলৈ

১) গগৈ, লীলা (২০০২); *বুৰঞ্জী সাহিত্য*; গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

২) নেওগ, মহেশ্বৰ (২০০০); *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; গুৱাহাটী ঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

৩) নেওগ, মহেশ্বৰ (সম্পাঃ) (১৯৮৬); *গুৰু-চৰিত-কথা*; গুৱাহাটী ঃ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

৪) ফুকন পাটগিৰি, দীপ্তি (১৯৯৭); *মধ্যযুগৰ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ৰেঙনি*; গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

৫) বৰ্মন, শিৱনাথ (সম্পাঃ) (১৯৯৭); *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী, দ্বিতীয় খণ্ড*; গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

৬) ভূঞা, সূর্যকুমাৰ (সম্পাঃ)(১৯৮৮); *অসম বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ অসম চৰকাৰৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগ।

৭) ভূঞা, সূর্যকুমাৰ (সম্পাঃ)(১৯৬৪); *সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

৮) শর্মা, নবীন (সম্পাঃ) (১৯৯৫); *শিৱ-পুৰাণ*; গুৱাহাটী ঃ বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড।

৯) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৫); *অসমীয়া নাট্য সাহিত্য*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্ৰকাশ।

১০) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৯); *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*; গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্ৰকাশ।

১১) শর্মা, হেমন্ত কুমাৰ (২০০৭); *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত*; গুৱাহাটী ঃ বীণা লাইব্ৰেৰী।

১২) হাজৰিকা, পৰীক্ষিত (সম্পাঃ) (১৯৯৫); *শ্ৰীশ্ৰীচণ্ডী*; গুৱাহাটী ঃ ডালিমী প্ৰকাশন।

৮.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ক) শুদ্ধ খ) অশুদ্ধ গ) শুদ্ধ ঘ) অশুদ্ধ ঙ) শুদ্ধ

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ক) হোৱা নাছিল খ) ব্ৰজাৱলী গ) কংসবধ ঘ) দৈত্যাৰি ঠাকুৰ

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ শংকৰোত্তৰ যুগৰ নাটসমূহত পৰিলক্ষিত হোৱা প্ৰধান বৈশিষ্ট্যবোৰ হ'ল— নাটৰ বিষয়বস্তু চয়নৰ ক্ষেত্ৰত *ভাগৱতৰ* কাহিনীৰ উপৰি *ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ* কাহিনীৰ লগতে বধকাব্যৰ কাহিনীসমূহেও এই যুগৰ নাট্যকাৰসকলক বিশেষভাৱে আকৰ্ষিত কৰে। চৰিত্ৰ-চিত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰতো শংকৰোত্তৰ নাটবোৰত মৌলিকতাহীনতাই দেখা দিয়ে। এনে নাটকসমূহত ব্ৰজাৱলী ভাষা, ধর্মীয় ভাব, নান্দী শ্লোক, মুক্তিমংগল ভটিমা আৰু অন্যান্য সংস্কৃত শ্লোকৰ প্ৰাধান্য হ্ৰাস পায়। শংকৰোত্তৰ নাটবোৰত বিলাপ-বিননি আদিৰো মাত্ৰা বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰে ইত্যাদি।

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ (ঘ) *সীতাৰ বনবাস*

৫ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ক) শুদ্ধ খ) শুদ্ধ গ) শুদ্ধ ঘ) শুদ্ধ

৮.৭ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ শংকৰোত্তৰ কালৰ কাব্য সাহিত্যৰ মূল আধাৰ কি কি গ্ৰন্থ আছিল?

প্ৰশ্ন ২ ঃ চৰিত সাহিত্যত কাৰ জীৱনৰ কথা বৰ্ণনা কৰা হৈছে —

আহোম ৰজাৰ / দৰঙী ৰজাৰ / বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ গুৰুসকলৰ / বৈষ্ণৱযুগৰ কবিসকলৰ

খ) চুটি প্ৰশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ চৰিত তোলা প্ৰথা বুলিলে কি বুজে?

প্ৰশ্ন ২ ঃ শংকৰোত্তৰ যুগৰ অংকীয়া নাটৰ বৈশিষ্ট্যৰ দুটা উল্লেখ কৰক।

গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ চৰিত সাহিত্য বুলিলে কি বুজে? অসমীয়া চৰিত সাহিত্য সম্পৰ্কে এটি আলচ আগবঢ়াওক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ শংকৰোত্তৰ যুগত ৰচিত নাট্য সাহিত্যৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ শংকৰোত্তৰ যুগৰ কাব্য সাহিত্য সম্পৰ্কে এটি প্ৰবন্ধ লিখক।

*** ***** ***